RISKBEDÖMNING FÖR VATTEN I ODLINGSFÖRETAG.

Odlaren har alltid ansvar för att det vatten som används i produktionen inte medför en livsmedelsrisk för konsumenten. Med ansvaret följer att man ska kunna visa att man försökt bedöma om det finns några risker förknippade med det vatten som används. De användningsområden som ska bedömas är

- bevattning,
- behandling med växtskyddsmedel, som blandats ut med vatten
- sköljning, tvättning, duschning och spritning av färdiga produkter
- rengöring av utrustning, material och arbetsytor som kommer i kontakt med färdiga produkter.

Denna checklista ger riktlinjer för hur man kan bedöma och hantera de risker som förknippas med användning av vatten i ett odlingsföretag.

BESKRIVNING AV PRODUKT

Vid bedömning av kontamineringsrisker från vatten som används för bevattning eller tvättning av produkt måste hänsyn tas till produktens egenskaper och användningssätt.

En avgörande egenskap är om den färdiga produkten kan konsumeras utan beredning, eller om produkten alltid kokas eller tillagas i ugn. T.ex: rotfrukter och potatis.

För produkter som kan konsumeras färska är det producentens ansvar att förvissa sig om att produkten också är duglig och säker för konsumenten. De flesta produkterna inom frukt&gröntsortimentet kan räknas in i denna kategori t.ex:

- Salladsgrönsaker, dvs. alla typer av bladgrönsaker som spenat, huvudsallat, bladsallat och babyleaf, men också gurka, tomat, paprika och liknade, där produkterna äts utan någon form av beredning eller upphettning.
- Frukter och bär för färskkonsumtion.
- Grönsaker och rotfrukter som konsumeras både råa och efter beredning/ kokning, t.ex. vitkål, blomkål, broccoli, purjo, lök

SÄKRA VATTENKÄLLOR OCH BEDÖMNING FÖR OLIKA ANVÄNDNINGSOMRÅDEN.

I en del företag används dricksvatten från allmänna/ kommunala vattenverk i hela eller delar av verksamheten. Den/ de delar av verksamheten där sådant vatten används kan undantas från riskbedömningen under förutsättning att

- ledningssystemet från anslutningspunkt till användning inte bedöms försämra vattenkvaliteten
- vattnet inte lagras i en reservoar innan användning

Egna vattenkällor kan också bedömas som säkra, t.ex. djupa borror, om de säkrats från infiltration och om de under flera års drift visat sig ha en stabil hygienisk kvalitet, som verifieras med analyser från godkänt laboratorium.

Även om vattenkällan alltså kan bedömas som säker ska alltid den slutliga riskbedömningen göras vid den punkt där vattnet tas till användning, dvs. spridarmunstycket till tvätt-och sköljningsutrustning, spridaren på bevattningssystemet etc.

RISKBEDÖMNING FÖR VATTENTÄKT

När vatten från en och samma källa används för flera syften, ska alltid det användningsområde som är mest avgörande i riskbedömningen bestämma kvaliteten på det vatten som används.

Typ av vattentäkt: ☐djupborrad ☐annat grundvatten
☐ytvatten; bäck. å, sjö, ☐bevattningsdamm
☐vattenverk :_____ ☐annat: _____

Användningsområden:
☐bevattning ☐sköljning/spritning ☐tvättning av produkter ☐växtskydds-/ växtvårdsmedel
☐rengöring av utrustning, material och arbetsytor ☐övrig städning och rengöring

© Copyright/Upphovsrätten till denna produkt tillhör Sigill Kvalitetssystem AB, Stockholm, Sverige.

	Ja	Nej	Ej rele-vant	Kommentarer och åtgärdsförslag
Hantering och lagring av sväm- och stallgödsel, slam, biogödsel samt latrin, septitank och avlopp.				
Sker hantering och lagring så att det inte finns risk för läckage till vattenkälla/ -täkt?				
Är lagringsutrymmen utformade och underhållna för att motstå kraftiga regn?				
Har vattenkällan skydd mot föroreningar som uppstår i tillrinningsområdet utanför företaget?				
Andra föroreningar från omgivningen.				
Är vattentäkten skyddad och säkrad från påverkan och infiltration från föroreningar i omgivningen, t.ex.: • Dagvatten och avrinning från vägar? • Andra källor (t.ex. läckande oljetankar, industriutsläpp,) • Oförsiktig spridning av växtskyddsmedel • Oförsiktig spridning av gödsel • Avfallsdeponier				
Har vattentäkten under året varit skyddad från översvämningar som lett till förorenat vatten?				
Är vattentäkten skyddad från föroreningar som kommer från djur/-spillning, t.ex: • fåglar • husdjur • andra djur; (ex. gnagare)				
• Förhindras betande djur kommer i direkt kontakt med vattentäkt?				
• Är vattenkällan skyddad mot föroreningar orsakade av gödsel från betande djur även i tillrinningsområdet utanför företaget?				

RISKBEDÖMNING FÖR BEVATTNING

	Ja	Nej	Ej rele-vant	Kommentarer och åtgärdsförslag
Utrustning och spridningsteknik				
Underhålls bevattningssystemen så att föroreningar via utrustningen (för spridning, uttag eller lagring) förhindras?				
Rörledningar förvaras så att de inte kontamineras av gödsel, skadedjur, kemikalier etc.?				
Används bevattningsteknik som medger att vattnet inte träffar ätliga delar av produkten?				
Kan vattning i anslutning till skörd, göras utan risk för jordstänk eller nedsmutsning i samband med skörd och hantering i samband med skörd?				

© Copyright/Upphovsrätten till denna produkt tillhör Sigill Kvalitetssystem AB, Stockholm, Sverige.

RISKBEDÖMNING FÖR SPRIDNING AV VÄXTSKYDDSMEDEL OCH VÄXTVÅRDSMEDEL

	Ja	Nej	Ej rele-vant	Kommentarer och åtgärdsförslag
Beaktas även vattnets kvalitet för karens-tiden mellan sista behandling och skörd?				
Rengörs spruta/ appliceringsutrustning efter varje behandling?				
Är vattenreservoar för påfyllning av spruta/ appliceringsutrustning täckt och skyddad mot fåglar och skräp?				
Kontrolleras och rengörs vattenreservoaren regelbundet för att minimera risk för kontaminering?				

Bedöms vattenkällan vara lämplig för angivna användningsområde/-en och produkter under den tid då uttag av vatten görs?

☐ja ☐nej ☐osäker

Åtgärder då vattenkvaliteten bedöms som osäker				
Tillämpas tidsfrist för säker bevattning; ~~min 4 dgr~~ mellan sista bevattningstillfälle och skörd?				
Har vattenprov tagits ut för hygienisk/ mikrobiologisk analys?				

Uttag av prov till analys av vattenkvalitet

	Ja	Nej	Ej rele-vant	Kommentarer och åtgärdsförslag
Har laboratoriets anvisningar för uttag och leverans av prov följts?				
Har tillräckligt många prov tagits ut för analys för att säkerställa att noterade risker kan hanteras?				
Har orsaken till eventuella brister i den mikrobiologiska vattenkvaliteten utretts och åtgärder vidtagits?				
Uppfyller bevattningsvattnet åtminstone de mikrobiologiska kriterierna för badvattenkvalitet?				
Används enbart vatten av dricks-vattenkvalitet vid bevattning 48 timmar eller mindre före skörd?				

SAMMANFATTANDE BEDÖMNING.

Företagets användning av vatten har bedömts för angivna produkter och användningsområden.

Bedömningen visar att:

□ **Inga ytterligare åtgärder behöver vidtas för att förhindra produktkontaminering från vatten**

□ **Åtgärder angivna i checklistan behöver vidtas för att säkerställa och kontrollera risker för kontaminering av vatten**

_____ _____

Datum Underskrift

Notera plats för förvaring av analysprotokoll:

……..

© Copyright/Upphovsrätten till denna produkt tillhör Sigill Kvalitetssystem AB, Stockholm, Sverige.